

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
освітнього компонента
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
підготовки магістра
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 051 Економіка
освітньо-професійної програми Економіка довкілля і природних ресурсів

Силабус навчальної дисципліни «ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 «Економіка», за освітньою програмою Економіка довкілля та природокористування.

Розробник: Павлов К.В., професор кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, доктор економічних наук, професор

Силабус погоджено:

Гарант ОПП

Економіка довкілля і
природних ресурсів

Якимчук А.Ю.

Силабус навчального компонента затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу. Протокол № 5 від 09.01.2023 року.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

© Павлов К.В., 2023 р.

І. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 соціальні та поведінкові науки 051 Економіка Економіка довкілля і природних ресурсів Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2023/ 2024
		Семестр 2
ІНДЗ: немає		Лекції 28 год.
		Практичні 26 год.
		Самостійна робота 58 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен

ІІ. Інформація про викладача

Павлов Костянтин Володимирович - доктор економічних наук, професор,
 Контактна інформація – 097-283-08-08, pavlov.kostiantyn@vnu.edu.ua
 Електронний розклад: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Економіка природокористування – це освітній компонент, що розглядає економічні аспекти раціонального використання природних ресурсів і охорони навколишнього середовища та механізми залучення природно-ресурсного потенціалу у господарський обіг. Сьогодні особливо актуалізувалися проблеми раціонального використання природно-ресурсних благ, що й зумовило підвищений інтерес до економіки природокористування.

Об'єктом освітнього компонента «Економіка природокористування» є процес здійснення екологічної політики в умовах ринкової економіки.

Предметом освітнього компонента «Економіка природокористування» є сукупність галузей господарства, що вивчають і використовують енергетичні ресурси з метою вироблення, перетворення, передавання і розподілу енергії.

2. Мета і завдання освітнього компонента є – формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо обґрунтування закономірностей розвитку, форм, методів та механізмів реалізації енергоощадних технологій у процесі їх інтеграції в сучасні ринкові системи. З'ясування місця енергоощадних технологій в економічній системі, вирішення екологічних проблем функціонування яких визначають тенденції суспільного розвитку та історичний досвід економічного розвитку різних країн світу.

3.Результати навчання (Компетентності)

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності

ЗК3.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК6.Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК8.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Фахові компетентності

СК1.Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК2.Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК4.Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5.Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6.Здатність формувати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7.Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8.Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК10.Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання

ПРН 9.Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем				Ус ь ого	Лек ·	Прак т.	Сам · роб.	Кон с.	Форма контролю/ Бали
	ЗК	СК	ПРН						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки природокористування									
Тема 1. Економіка природокористування та глобальні проблеми довкілля	ЗК6	СК1 СК10	ПР10	10	2	1	6	1	усне опитування. 2 балів
Тема 2. Природні ресурси України та їх потенціал	ЗК3, ЗК5	СК5 СК7	ПР9	10	2	2	6	0	усне опитування. 3 балів
Тема 3. Еколого-економічна оцінка природних ресурсів	ЗК3, ЗК6,	СК2, СК4	ПР9	10	3	3	4	0	усне опитування. 3 балів
Тема 4. Зміст і механізми визначення економічних збитків від порушення довкілля	ЗК6	СК1, СК10	ПР9, ПР10	10	3	3	3	1	усне опитування. 4 балів
Тема 5. Аналіз ефективності природоохоронних заходів	ЗК3, ЗК 5	СК2, СК4	ПР10, ПР14	10	3	3	3	1	усне опитування. 4 балів
Разом за модулем 1				50	13	12	22	3	max 16 балів
Змістовий модуль 2. Ринкова діяльність та державне регулювання економіки природокористування									
Тема 6. Управління природокористуванням	ЗК5	СК5, СК6	ПР10	10	2	2	5	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 балів
Тема 7. Еколого-економічні механізми природокористування	ЗК3, ЗК5	СК5, СК6, СК10	ПР9, ПР10	10	2	2	5	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 балів
Тема 8.Екологічні платежі	ЗК3,	СК1, СК4	ПР9, ПР14	10	2	2	5	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 балів
Тема 9. Платежі за використання природних ресурсів	ЗК3, ЗК5	СК4, СК10	ПР9	10	3	2	4	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 балів

Тема 10. Аспекти екологізації виробництва	ЗК3, ЗК8	СК7, СК8	ПР10	15	3	3	8	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 балів
Разом за модулем 2				70	15	14	36	5	max 24 бали
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)									Бал
Модульна контрольна робота									max 60 балів
Всього годин / Балів				120	28	26	58	8	max 100 балів

5. Завдання для самостійного опрацювання

У процесі виконання самостійної роботи студент, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити та вирішувати актуальні науково-прикладні завдання. Метою самостійної роботи є набуття студентами практичних навичок щодо засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури товарного ринку, управління діяльністю підприємства в галузі просування, зберігання та продажу товарів і послуг, забезпечення потреб споживачів.

Для виконання роботи студент обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Теми самостійної роботи

1. Зміст науки Економіка природокористування.
2. Особливості еволюції та становлення науки Економіка природокористування.
3. Об'єкт, предмет та завдання економіки природокористування.
4. Методи дослідження економіки природокористування
5. Функції та основні проблеми економіки природокористування
6. Загальна характеристика концепцій взаєморозвитку економічної системи та довкілля.
7. Теорії антизростання, якісного та модифікованого зростання.
8. Концепція сталого розвитку.
9. Основні системні закони і закономірності взаємодії суспільства і природи.
10. Розвиток продуктивних сил.
11. Основні форми антропогенного впливу на навколишнє середовище.
12. Наслідки антропогенного впливу на навколишнє середовище.
13. Економічні проблеми народонаселення.
14. Урбоекологічні проблеми.
15. Проблеми утилізації відходів.
16. Основи радіоекології.
17. Екологія і космос.

18. Економічні особливості галузевого використання природних ресурсів та екотехнологій.
19. Поняття природних факторів.
20. Природний капітал як економічна категорія.
21. Поняття природокористування.
22. Загальне та спеціальне природокористування.
23. Економічна оцінка природних ресурсів.
24. Витратна концепція оцінки природних ресурсів.
25. Рентна концепція оцінки природних ресурсів.
26. Методичні підходи до оцінки окремих видів ресурсів.
27. Концепція управління природокористуванням.
28. Економічна політика.
29. Екологічна безпека.
30. Інституціональний механізм управління природокористуванням.
31. Поняття ресурсозбереження.
32. Мета та завдання ресурсозберігаючої діяльності.
33. Принципи здійснення ресурсозберігаючої діяльності.
34. Функції, складові та фактори ресурсозбереження.
35. Поняття екологізації економіки.
36. Інфраструктура екологічно безпечного виробництва.
37. Управління екологізацією виробництва.
38. Забруднення як прояв еколого-економічного збитку.
39. Суть економічних збитків від порушення навколишнього середовища
40. Визначення ефективності природоохоронних заходів.
41. Економічний ефект природоохоронних заходів.
42. Оцінка ефективності ресурсозбереження.
42. Економічний механізм природокористування: складові, показники.
43. Економічний менеджмент на підприємстві.
45. Проблеми економіки природокористування в сучасних умовах.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Політика щодо академічної доброчесності Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Обов'язковою є присутність студента на модульному та підсумковому контролях. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання та форма проведення іспиту повинні бути визначені у силабусі.

Перелік питань на екзамен

1. Зміст науки Економіка природокористування.
2. Особливості еволюції та становлення науки Економіка природокористування.
3. Об'єкт, предмет та завдання економіки природокористування.
4. Методи дослідження економіки природокористування.
5. Функції та основні проблеми економіки природокористування.
6. Загальна характеристика концепцій взаєморозвитку економічної системи та довкілля.
7. Теорії антизростання, якісного та модифікованого зростання.
8. Концепція сталого розвитку.
9. Основні системні закони і закономірності взаємодії суспільства і природи.
10. Розвиток продуктивних сил.
11. Основні форми антропогенного впливу на навколишнє середовище.
12. Наслідки антропогенного впливу на навколишнє середовище.
13. Економічні проблеми народонаселення.
14. Проблеми утилізації відходів.
15. Еколого-економічні особливості галузевого використання природних ресурсів та екотехнологій.
16. Природний капітал як економічна категорія.
17. Економічна оцінка природних ресурсів.
18. Витратна концепція оцінки природних ресурсів.
19. Рентна концепція оцінки природних ресурсів.
20. Концепція управління природокористуванням.
21. Економічна політика.
22. Екологічна безпека.

23. Адміністративно-контрольний механізм управління природокористуванням.
24. Інституціональний механізм управління природокористуванням.
25. Поняття ресурсозбереження.
26. Принципи здійснення ресурсозберігаючої діяльності.
27. Функції, складові та фактори ресурсозбереження.
28. Поняття екологізації економіки.
29. Забруднення як прояв еколого-економічного збитку.
30. Суть економічних збитків від порушення навколишнього середовища та їх класифікація.
31. Збиток як економічна категорія.
32. Економічні розрахунки збитків від забруднення довкілля.
33. Природоохоронні заходи: суть і класифікація.
34. Визначення ефективності природоохоронних заходів.
35. Економічний ефект природоохоронних заходів.
36. Соціальний ефект природоохоронних заходів.
37. Галузеві показники економічного зростання.
38. Еколого-економічний аналіз господарської діяльності.
39. Оцінка ефективності ресурсозбереження.
40. Економічний механізм природокористування: складові, показники.
41. Економічний інструментарій: роль у системі товарно-грошових відносин.
42. Різновиди еколого-економічних інструментів.
43. Економічний менеджмент на підприємстві.
44. Основні поняття економічного аудиту.
45. Основні поняття екологічного страхування.
46. Екологічна стандартизація, сертифікація та маркування.
47. Управління еколого-економічними проєктами.
48. Специфіка зарубіжного екологічного законодавства.
49. Міжнародне природоохоронне співробітництво.
50. Участь України у міжнародному співробітництві в галузі охорони довкілля.
51. Проблеми економіки природокористування в сучасних умовах.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5

лют. 2015 р. № 156-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 90. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19.5>. (дата звернення: 12.06.2020).

2. 3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова КМУ від 6 серп. 2014 р. № 385, із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 20 груд. 2017 р. № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>(дата звернення: 12.06.2020).

3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року: проект постанови Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/elektronni-konsultatsiyi-zgromadskisty/proekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-zatverdzhennya-derzhavnoyistrategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku/>.

4. Дадашев Б. А., Гордієнко В. П., Обливанцов В. В. Регіональна економіка: структурно-логічний навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 202 с.

5. Писанко С.В., Романюк Р.В, Павлов К.В., Павлова О.М. Стратегія та ризики при реформуванні ринку електроенергетики в регіонах України. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки: журнал. Луцьк. 2021. №1(25). С.16-27

6. Латинін М. А. Державна економічна політика регіонального розвитку: навч. посіб. / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М. А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 420 с.

7. Мартусенко І. В., Погрішук Б. В. Регіональна економіка: підруч. для студентів ВНЗ. Тернопіль: Крок, 2015. 626 с.

8. Мікроекономіка: методичні вказівки до практичних занять/ Павлов К.В., Павлова О.М.. Луцьк. ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 79 с.

9. Теорія економічної науки: методичні вказівки до практичних занять / Павлова Олена Миколаївна. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 46с.

Інтернет-ресурси

1. Міжфакультетський журнал "Енергетика: економіка, технології, екологія". КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: <https://kpi.ua/publication-en>

2. Terentiev O. M., Prosiankina-Zharova T. I. The features of the predictive computing modeling power system load in terms of reforming energy market. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. – 31st January 2020. – Vol. 98, No 02. – Pp. 163–182. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/31292>

3. Коренюк П. І., Федулова С. О. Економіка природокористування. [Навчальний посібник]. – Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. – 274 с. URL: https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Ekonomika-prirodokorystuvannya_Fedulova-S.O..pdf

4. Коржнев М. М. Економіка природокористування. – К.: Вид. КНУ. - 2005. – 99 с. URL: http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/econom_pk.pdf

5. Енергетика та енергетична безпека України |U.S. Agency for international development. URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine/energy-energy-security>